

Paragraaf 7 Verbonden Partijen

Inleiding

De gemeente Zoetermeer is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en/of financieel betrokken. In dat geval is sprake van een 'verbonden partij'. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden, die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken in gezamenlijkheid uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden levert bijdragen aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke - en financiële risico's op.

Kadernota verbonden partijen

Korte inhoud Kadernota en checklist Verbonden partijen

In de Kadernota Verbonden partijen zijn beleidsrichtlijnen opgenomen waaraan een (beoogde) deelname aan (nieuwe) samenwerkingsverbanden moet worden getoetst. Ook is een checklist beschikbaar die kan worden gebruikt bij afwegingen over het aangaan, inrichten of herzien van een samenwerkingsverband. De checklist is niet limitatief, maar geeft de belangrijkste onderwerpen aan, waarover moet worden nagedacht om op de grootste risico's bij samenwerking een passend antwoord te hebben.

In 2023 is de Kadernota Verbonden partijen geactualiseerd vanwege de gewijzigde Wet gemeenschappelijk regelingen in 2022 in verband met versterking van de democratische legitimering. De wetwijziging introduceert aanpassingen en aanvullingen op al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten. Bepaalde aanpassingen zijn al direct per 1 juli 2022 ingegaan. Andere wijzigingen zijn gericht op de gemeenschappelijke regelingen (GR'n) zelf. In het wetsvoorstel is bepaald dat de GR'n de mogelijkheid tot 1 juli 2024 hadden om de regelingen aan te passen.

Definitie Samenwerkingsverband

Een samenwerkingsverband bestaat tussen de gemeente en één of meer andere publieke en/of private partijen en heeft een eigen juridische entiteit, waarin activiteiten in organisatorisch verband worden uitgevoerd en de gemeente een bestuurlijk -, financieel -, integriteits- of ander risico loopt. Deze definitie sluit samenwerkingsverbanden zonder juridische entiteit, zoals subsidieverstrekingen, leningen en garantstellingen, uit en deze vallen buiten de reikwijdte van de Kadernota Verbonden Partijen.

De nota bevat beleidsrichtlijnen die betrekking hebben op vier terreinen:

- **Afwegingskader:**
Is sprake van toegevoegde waarde en is sprake van het meest geëigende middel?
- **Publiekrechtelijke of privaatrechtelijke samenwerking:**
Afhankelijk van de aard van de activiteiten (in ieder geval publiek belang) en het doel van de samenwerking.
- **Rolverdeling:**
Wie en hoe vervullen de gemeentelijke vertegenwoordigers hun rol als bestuurslid en hoe gaan zij om bij conflicterende belangen tussen het samenwerkingsverband en de gemeente?

- Good-governance:
Regie op de samenwerking borgen de aspecten: sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden.

Belangrijke ontwikkelingen

Hieronder staan de belangrijkste ontwikkelingen van verbonden partijen vermeld.

Financiën van gemeente en verbonden partijen onder druk

Oplopende kosten van onder andere het sociaal domein en onzekerheid over de rijksmiddelen zetten de gemeentefinanciën steeds verder onder druk. Vrijwel alle gemeenten en sommige verbonden partijen hebben de afgelopen jaren één of andere vorm van bezuinigingsoperatie uitgevoerd of zijn er mee bezig. Ook voor de komende jaren heerst onzekerheid en dreigen tekorten. En dat vraagt naar verwachting acties om te komen tot sluitende begrotingen. Voor gemeenschappelijke regelingen in de regio Haaglanden geldt, dat zij jaarlijks voorafgaand aan een nieuwe begrotingscyclus een kaderbrief ontvangen, waarin de (financiële) uitgangspunten zijn opgenomen, waarmee rekening moeten worden houden. In de laatste kaderbrief is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de financiële ontwikkelingen en om inzichtelijk te maken hoe te komen tot een zo efficiënt mogelijke bedrijfsvoering. Ook is de gemeenschappelijke regelingen gevraagd om na te denken over mogelijkheden tot vermindering van taken en lasten.

Stedin

De afgelopen jaren heeft Stedin met behulp van de ('oude' en 'nieuwe') aandeelhouders het eigen vermogen versterkt om tegen aantrekkelijke voorwaarden geld te kunnen aantrekken om de benodigde uitgaven voor de energietransitie mogelijk te maken. In 2024 is dit traject afgesloten met het binnenhalen van nieuwe aandeelhouders uit de provincies Utrecht en Zeeland, waarmee de spreiding van aandeelhouders over het verzorgingsgebied van Stedin ook nog eens sterk is verbeterd.

De congestie (tekort aan transportcapaciteit) loopt gestaag op. In grote delen van Nederland is de grens van de capaciteit van het hoogspanningsnet van TenneT in zicht of al bereikt. Naast congestie op het hoogspanningsnet van Tennet lopen we ook steeds vaker tegen de grenzen van ons eigen regionale net aan. Stedin gaat zich de komende jaren richten op de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten binnen haar eigen verzorgingsgebied.

Dunea

Dunea zet in om de betrouwbaarheid van haar leveringsplicht robuuster vorm te geven door te investeren in de multi-bronnen strategie, het vergroten van de strategische zoetwatervoorraad in de duinen en het optimaliseren van het huidige systeem. Een grote uitdaging voor Dunea is het verhogen van de productie. Het aantal klanten (voornamelijk huishoudens) van Dunea groeit meer en sneller dan tot nu toe verwacht. Ook is de verwachting dat het watergebruik per persoon de komende jaren stijgt. Dit betekent dat geplande projecten en daarmee de investeringen naar voren moeten worden gehaald. De vergunningverlening voor nieuwe projecten wordt alleen steeds omvangrijker en tijdrovender wat vertragend werkt. Bijkomend probleem is dat een aantal systemen toe is aan groot onderhoud en dat dat tijdelijk ten koste gaat van de productie. Hierbij geldt dat het steeds tijdrovender wordt om alle benodigde procedures (met name rond natuurvergunningen) te volgen voordat nieuwe investeringen en groot onderhoud kunnen worden uitgevoerd. Ook vraagt de kwaliteit van drinkwater als gevolg van toename in regelgeving op gebied van PFAS en de vervuiling van rivierwater meer investeringen. Voor het onderhoud van het duingebied zijn meer investeringen en beheer nodig.

De bovengenoemde ontwikkelingen leiden tot hogere investeringen en exploitatiekosten en daarnaast stijgen de kosten door de gevolgen van de hoge inflatie (met name de kosten voor energie en in iets mindere mate de arbeidskosten zijn hard gestegen. De tarieven stijgen de komende jaren beperkt.

Werkbedrijf De Binnenbaan BV (DBB)

Werkbedrijf De Binnenbaan BV (DBB) zit inmiddels in het vijfde jaar na de oprichting op 1 januari 2021. De DBB voert de Sociale Werkvoorziening, de integratie-activiteiten van de bijstandsgerechtigden van de gemeente Zoetermeer en het gemeentelijk deel van het Werkgevers Servicepunt uit. De DBB kent een algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), waarin namens het college van B&W de wethouders worden afgevaardigd met in de portefeuilles Werk en Financiën. Zoetermeer vertegenwoordigt 98% van de aandelen. Leidschendam-Voorburg en Rijswijk vertegenwoordigen elk 1% van de aandelen. De DBB heeft een raad van commissarissen met drie externe leden.

De dienstverleningsopdracht van de DBB is opgenomen in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met een looptijd van 5 jaar. De huidige DVO loopt tot en met 2025 en momenteel worden nieuwe gesprekken gevoerd over de verlening van de DVO vanaf 2026 inclusief nieuwe tariefafspraken. Jaarlijks worden de aandachtspunten bij de dienstverlening en het budget opgenomen in een Opdracht- en Budgetbrief. Deze Opdracht- en Budgetbrief wordt ter kennisgeving aan de gemeenteraad verzonden. De re-integratiedienstverlening aan kandidaten is gebaseerd op de prioriteitstelling uit de kadernota 'Meedoen met Meerwaarde'. Deze is onder meer afhankelijk van de afstand tot de arbeidsmarkt en de hoogte van het risico op escalatie. Het bieden van de juiste en passende manier van ondersteuning richting werk moet er mede aan bijdragen dat de gemeente Zoetermeer geen tekort heeft op het beschikbare bijstandsbudget (de BUIG). De gemeente werkt samen met de DBB om de samenwerking tussen de werkregisseurs van de DBB en de inkomensregisseurs van de gemeente te verbeteren. Met als doel dat mensen sneller en effectiever geholpen kunnen worden.

Een aantal ontwikkelingen heeft (mogelijk) gevolgen voor de resultaten van de DBB:

1. De Sw-doelgroep wordt kleiner en gemiddeld steeds ouder, waardoor de verdiencapaciteit van deze groep steeds minder wordt. Dit zet druk op de nettoresultaten.
2. Ook de krapte op de arbeidsmarkt, hoewel positief voor de netto arbeidsparticipatie, zorgt voor mogelijke onderbezetting van de leer- en werksoorten. Dit heeft als risico dat het beoogde nettoresultaat niet wordt gehaald.
3. Met veel nieuwe processen, nieuw personeel en een hoog ziekteverzuim is de druk op mensen en de organisatie hoog. Vanwege de krappe arbeidsmarkt zijn vacatures bij De Binnenbaan lastig te vervullen en de drempel om over te stappen naar een andere werkgever voor medewerkers van de DBB is relatief klein. Voor de DBB is het daarom belangrijk om te werken aan het zijn van een aantrekkelijke werkgever.

Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag is met onder andere de havenindustrie, de glastuinbouw, het hightechcluster, de cybersecuritysector en als (inter)nationaal bestuurlijk centrum, belangrijk voor de Nederlandse economie. De metropoolregio Rotterdam Den Haag krijgt er de komende jaren ongeveer 400.000 inwoners bij. Dat vraagt om meer woningen (240.000 in de zuidelijke Randstad), meer werk en een betere bereikbaarheid. Naast de grote woningbouwopgave, staan de 21 gemeenten in de metropoolregio voor de uitdaging om de economie te vernieuwen en te zorgen dat banen en woningen goed bereikbaar zijn.

Een nieuwe gezamenlijke Strategische Agenda voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2023-2026 is op 26 mei 2023 vastgesteld. Op basis van deze Strategische Agenda is De Strategie Werklocaties 2019-2030 MRDH van 22 april 2024 opgesteld. Deze bevat de visie tot 2030 en regionale afspraken tot

2023 over werklocaties in de MRDH. In 2024 is de 10 jaar bestaande MRDH geëvalueerd, resulterend in eindrapport Evaluatie Metropoolregio Rotterdam Den Haag (Berenschot).

Het strategische kader voor de begroting 2025 wordt gevormd door de vier regionale opgaven en zes opdrachten die in de strategische agenda zijn opgenomen. In de begroting van 2025 zijn de geactualiseerde plannen verwerkt in de planning en control cyclus van de MRDH en deelnemende gemeenten.

Gemeenschappelijke Regeling Bleizo (GR Bleizo)

De gebiedsontwikkeling van Bleizo vindt plaats volgens de in 2014 door de raden van Lansingerland en Zoetermeer vastgestelde ontwikkelingsaanpak 'Ontwikkeling Bleizo Van plan naar Strategie 2013'. Deze strategie richt zich op de ontwikkeling van een hoogwaardig gebied, met vervoerswaarde, rondom het nieuwe OV Knooppunt Bleizo. De Vervoersknoop Bleizo is in 2019 volledig in gebruik genomen. De gronden van Bleizo-Oost zijn inmiddels uitgegeven. Na enkele verkennende studies naar de mogelijkheden voor woningbouw op Bleizo-West is in oktober 2021 het ontwikkelperspectief PROEFtuin Bleizo vastgesteld door de gemeenteraden van Zoetermeer en van Lansingerland. De uitwerking in een ontwikkelstrategie loopt vertraging op omdat het provinciale omgevingsbeleid nog niet is aangepast. December 2024 hebben provincie en gemeente Lansingerland een concept bestuursovereenkomst gesloten over de ruimtelijke ontwikkeling Lansingerland. Met deze overeenkomst kan de verdere uitwerking van PROEFtuin Bleizo in 2025 worden opgepakt. In oktober 2024 heeft de GR Bleizo de resterende gronden (ongeveer 7 ha.) van Bedrijvenschap Hoefweg gekocht. Hiermee is alle grond voor PROEFtuin Bleizo nu in handen van GR Bleizo. Voorts is de regeling van de GR aangepast waardoor woningbouw ontwikkeling nu ook mogelijk wordt. De uitwerking van PROEFtuin Bleizo en de ontwikkelstrategie daarvoor wordt in 2025 opgepakt. Vooralsnog blijft de ontwikkelvisie van 2014 de basis voor de grondexploitatie en de begroting van de GR Bleizo.

In 2024 waren de activiteiten beperkt:

- Algemene activiteiten van de projectorganisatie;
- Beheer van de gronden;
- Advisering aan de gemeenten ten behoeve van de ontwikkelstrategie van Bleizo-West.

Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg

Het Bedrijvenschap Hoefweg heeft als doel het ontwikkelen van vestigingsmogelijkheden voor bedrijven uit Lansingerland en Zoetermeer, en ook uit de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en voor bedrijven van elders die een belangrijke bijdrage leveren aan de werkgelegenheid.

Eind 2021 zijn alle bedrijfskavels uitgegeven en opgeleverd. De resterende kavels gelegen bij het NS-station Lansingerland-Zoetermeer, die deel uitmaken van het gebied van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West zijn in oktober 2024 verkocht aan de GR Bleizo.

Het Algemeen Bestuur heeft in juli 2024 het liquidatieplan voor GR Hoefweg vastgesteld. Het was de bedoeling om Hoefweg vóór 01-01-2025 op te heffen. Door de situatie bij PRISMA waar het Bedrijvenschap Hoefweg in deelneemt, heeft de opheffing van het Bedrijvenschap Hoefweg vertraging opgelopen. Opheffing van de GR Bedrijvenschap Hoefweg staat nu gepland in het eerste kwartaal van 2025.

Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden voert een aantal taken uit in het kader van de Jeugdwet. Dit betreft onder andere de ondersteuning bij regionaal te contracteren jeugdhulp, het contractmanagement en het afwikkelen van het declaratie- en betalingsverkeer. De ambitie van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden is om de dienstverlening verder te professionaliseren. De focus ligt daarbij op doorontwikkeling van de automatisering, ontzorgen,

professionalisering van de informatievoorziening en het stroomlijnen van de administratieve keten tussen jeugdhulpaanbieders, gemeenten en Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden zet zich daarnaast in om tot een kostenreductie in de uitvoering van jeugdhulp te komen.

Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden (GR GGD en VT Haaglanden)

De GR GGD en VT heeft als doel:

1. Voorkomen van en de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling;
2. Bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid.

Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de regionale gezondheidsdienst, als bedoeld in de Wet publieke gezondheid, en een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, als bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. De twee uitvoeringsorganisaties Veilig Thuis en GGD zijn onderdeel van gemeente Den Haag.

De nadruk bij Veilig Thuis ligt op de uitvoering van het verbeterplan, het versterken van de ketensamenwerking, en deelname aan de proeftuin in Haaglanden op basis van het Toekomstscenario kind- en gezinsbeschermingen.

In 2024 is verder uitvoering gegeven aan activiteiten ten behoeve van de afspraken in het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De GGD heeft een actieve rol gespeeld bij de invulling van de actielijn preventie in het regioplan en bij het opzetten van regionale samenwerking in de ketenaanpakken. In 2025 zal dit worden doorontwikkeld. Verder heeft de GGD een grote rol gespeeld bij de invulling van gezondheidsbevordering als onderdeel van de nieuwe omgevingswet die 1 januari 2024 in werking is getreden. Het uitgangspunt bij alle activiteiten blijven de vijf ambities zoals beschreven in de in 2021 ontwikkelde visie 2030. In de visie van de GGD worden vijf ambities beschreven:

1. Voorvechter gelijke kansen op een goede gezondheid;
2. Adviseur voor een gezonde leefomgeving;
3. Regionale partner acute problemen publieke gezondheid;
4. Veilig vangnet waar dat (nog) ontbreekt;
5. Deskundige, proactieve organisatie.

In 2024 is deze visie geëvalueerd. Uit de evaluatie komt dat de GGD op goede wijze werkt aan de vijf gestelde ambities. Daarbij is in 2024 duidelijk geworden dat we in 2025 en verder voor grote uitdagingen komen te staan als het gaat om publieke gezondheid. Onze regering benadrukt het belang van preventie, maar koerst af op bezuinigingen op publieke gezondheid en op pandemische paraatheid. Opgeteld bij de bezuinigingsopgave waar gemeenten voor staan, die ook zijn weerslag heeft op de GGD, wordt 2025 een bepalend jaar voor de mate waarin de GGD ook in de toekomst aan haar visie kan vasthouden.

Overzicht verbonden partijen

Zoetermeer kent de volgende verbonden partijen:

Deelnemingen in vennootschappen:

- NV Bank voor Nederlandse Gemeenten
- Dunea NV
- Stedin NV
- Werkbedrijf De Binnenbaan BV

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
- Gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Hoefweg
- Gemeenschappelijke regeling Bleizo
- Gemeenschappelijke regeling Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen: inkoopbureau H-10)
- Gemeenschappelijke regeling Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Stichtingen en verenigingen:

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Gemeenten voor duurzame ontwikkelingen (GDO)
- Stichting BusinessPark Haaglanden (BPH)
- Vereniging De BredeStroomversnelling

In de bijlage Verbonden partijen is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording meer gedetailleerde informatie (over doel, beleid, risico's, belangen en dergelijke) per verbonden partij opgenomen.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het specifieke, strategische risico voor de gemeenschappelijke regeling Bleizo is vervallen. De locatie Bleizo-West in de gemeente Lansingerland is namelijk inmiddels aangewezen als nieuwe, grootschalige woningbouwlocatie.